

Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

Retningslinjer og prioriteringer for 2023-2026

Tingvoll Kommune

Kommunale retningslinjer

Formål

Formålet med SMIL-midlene er å ivareta natur- og kulturminneverdiene i kulturlandskapet til jordbruket, samt redusere forurensing fra jordbruket, utover det som forventes gjennom vanlig jordbruksdrift.

Forvaltning i kommunen

Forvaltningen av tilskudd til spesielle miljøtiltak (SMIL) ble overført til kommunene i 2004. Midlene overføres fra staten til fylkesmennene, som foretar en viderefordeling til kommunene på bakgrunn av innmeldt behov, kommunale tiltaksstrategier og tidligere oppnådde resultater. Tiltaksstrategien oppdateres hvert fjerde år.

Søknad

Det skal søkes på standard søknadskjema utarbeidet av Landbruksdirektoratet (LDIR-430). «Veiledning for utfylling av skjema» bakerst i søknadskjema gir informasjon om hva som kreves av søknaden og hvilke vedlegg som er relevant å legge ved. Søknadsfristen for SMIL-midlene settes til 15. februar. Søknaden skal inneholde følgende informasjon:

- Formål
- Planer for prosjektet inkl. fremdriftsplan, arbeidsbeskrivelse, tegninger m.m.
- Kostnadsoverslag (må spesifiseres for alle typer tiltak) – Fotografier evt. tegninger som viser areal, bygninger og/eller landskapselementer det søkes tilskudd til.
- Områdets planstatus – Eventuell fredningsstatus eller forslag til fredning
- Finansieringsplan inkl. egeninnsats
- Avtale om gjennomføring av fellestiltak
- Gjødslingsplan, sprøytejournal.

Søker skal vedlegge en plan der miljøtiltaket beskrives og kartfestes, og der det redegjøres for målene med prosjektet eller tiltaket. Søknader som mangler tilfredsstillende plan, vil ikke bli prioritert. For eget arbeid som er godkjent for tiltaket skal det føres timeste der kommer frem hvilke datoer arbeidet er utført, varighet, hva som er gjort og hvem som har utført arbeidet.

Utfordringer i perioden 2023 – 2026

Tingvoll er en aktiv landbrukskommune. Vi har ca. 74 foretak som søkte om produksjonstilskudd i 2022. Landbruket er preget av positiv utvikling, og det har vært mange generasjonsskifter. Det har vært stor investeringslyst de siste 6 årene. Tap av biologisk mangfold, kulturminner og historiske bygninger vil fortsatt være store utfordringer i årene som kommer. Disse verdiene er høyt verdsatt av storsamfunnet, men følges nødvendigvis ikke opp med tilsvarende ressurser. Det er viktig å fremme bondes rolle som kulturlandskapspleier, men vi ser stadig oftere at krav til inntjening og effektivisering og myndighetenes krav til husdyrhold endrer på denne rollen. Færre personer skal rekke over arbeidet på større områder, og det blir mindre av både tid og penger til å investere i gamle bygninger, kulturminner og lignende arbeid som ikke nødvendigvis gir økte inntekter. Vi ser at landskapet forandrer seg etter hvert som husdyrene blir konsentrert på færre driftsenheter og beitingen blir mer intensiv. Resultatet blir gjengroing og tap av biologisk mangfold i mer ekstensivt drevne områder. I kulturlandskapet er det ikke bare gjengroing eller mer intensiv drift som truer naturtyper og arter. Nedbygging og spredning av fremmede arter kan også være et stort problem. Oppå det hele kommer langtransport luftforurensning og klimaendringer.

Kantvegetasjonen mellom åker og skog vokser villig, beiter gror igjen og vegetasjonen langs veier, vann og vassdrag gror til slik at fremkommelighet og utsikt forringes. Det vil være naturlig at alle typer tiltak som kan bidra til å redusere/fjerne evt. avrenning av næringsstoffer fra landbruket fortsatt prioriteres høyt.

Prioriteringer

Stortinget vedtok 2014 nye føringer for spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL). Søkere må oppfylle vilkårene i forskrift 19. desember 2014 nr. 1817 om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket (PT-forskriften) §2 og §4 for å søke om SMIL-midler. Fra 1.1. 2017 ble forskriften endret slik at SMIL tilskudd også kan innvilges til foretak som leier vekk jorda, under forutsetning at leietaker driver en tilskuddsberettiget produksjon på landbrukseiendommen. Den siste endringen berører altså grunneiere som ikke driver gården selv. Målsetting med bruken av de økonomiske virkemidlene:

- Bidra til å redusere forurensning fra landbruket
- Motvirke gjengroing, tap av biologisk mangfold og forfall av gamle bygninger og kulturminner
- Bedre allmennhetens muligheter til ferdsel og opplevelser i kulturlandskapet
- Lokal handlefrihet til å gjøre lokale prioriteringer

Tiltaksgrupper

Forurensingstiltak

Avrenning til vann

1. Utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg. Herunder graving av åpne kanaler til erstatning for eksisterende lukkede avløp
2. Særskilte bygningsmessige miljøtiltak I eller i tilknytning til eksisterende driftsbygning eller driftsopplegg – eks. høytørkeanlegg, avrenning ved utekvever, rundballer, gasstap, luktplager m.m

3. Omlegging fra drift med åpen åker til mer miljøvennlig og planteproduksjon på spesielt erosjonsutsatte arealer
4. Tiltak for å redusere avrenning av plantevernmidler til vassdrag
5. Vegetasjonssoner/kantsoner langs vassdrag – plantinger som sikringstiltak
6. Fangdammer og våtmarker – etablering, vedlikehold og tømming

Utslipp til luft

Dekke over utvendig gjødsellager – gjelder eksisterende lager

Plantevern

Rensetiltak for plantevernmidler – biobed

Kulturlandskapstiltak

Verdifulle jordbrukslandskap

1. Verdifulle kulturlandskap i innmark – istandsetting
2. Verdifulle kulturlandskap i utmark – istandsetting.
3. Andre tiltak kulturlandskap (tiltak som ikke passer inn i kategoriene over)

Med verdifulle jordbruksarealer menes jordbrukspåvirkede områder med kulturlandskapsverdier, skapt av langvarig tradisjonell jordbruksdrift. Dette kan være verneområder, setervoller, utvalgte kulturlandskap i jordbruket, verdensarvområder, arealer uten veiforbindelser samt bygdenære områder. Tilskuddet kan gå til istandsetting av slikt areal.

Biologisk mangfold

1. Utvalgte naturtyper – hule eiker og slåttemark – istandsetting
2. Trua naturtyper – eks. hagemark og naturbeitemark – istandsetting
3. Biologisk verdifulle arealer inklusive tiltak for pollinerende insekter – istandsetting
4. Fjerning av fremmede skadelige arter i kulturlandskapet

Kulturminner og kulturmiljøer

Fredet og verneverdige bygninger Istandsetting og vedlikehold av freda/verneverdige bygninger som kan nyttes i landbruksdriftene eller annen næring på landbrukseiendommen. Kun mindre utvendige påkostninger. Ved søknader til freda- og verneverdige bygninger skal Fylkeskonservator trekkes inn for å bidra med prioritering og vurdering av søknadene.

1. Automatisk freda kulturminner – gravhauger, boplasser, gamle tufter m.m. – istandsetting og synliggjøring
2. Verneverdige bygninger – sommerfjøs, utløer, naust, jordkjeller, smie, kvernhus, m.m.- istandsetting (ikke til fredet bygninger)
3. Steingjerder, gamle veifar, rydningsrøyser – istandsetting

Arealer som må skjøttes; ryddes, tynnes, beites eller slås for å ikke å gro igjen eller forfalle. Disse områdene er oftest ikke tilført handelsgjødsel eller preget av moderne jordarbeiding. Områdene fyller ofte flere funksjoner; verdifulle kulturminner og spor fra historien i området, viktig for landskapsbilde i bygda, plante- og dyreliv, viktige turområder for allmennheten, m.m.

Friluftsliv

Tilgjengelighet og opplevelseskvalitet. Tiltak som bedrer muligheten for allmennhetens ferdsel til fots i kulturlandskapet som for eksempel: rydding av stier, informasjonstavler, benker, adkomst til fiskeplasser, m.m.

Tilskuddssatser

Tiltak	Tilskuddssats	Komentarer
Forurensingstiltak:		
Hydrotekniske anlegg, bygningsmessige miljøtiltak	Inntil 35% av godkjent kostnadsoverslag	
Omlegging av driften, miljøplantinger og økologiske rensetiltak	Inntil 70% av godkjent kostnadsoverslag	
Planlegging- og tilretteleggingstiltak	Inntil 100% av godkjent kostnadsoverslag	
Kulturlandskapstiltak:		
Verdifulle jordbruksarealer	Inntil 50% av godkjent kostnadsoverslag	Vegetasjonsrydding og gjerding på arealer med gammel kulturmark og biologisk mangfold
Biologisk mangfold	Særskilte tiltak biologisk mangfold inntil 100% av godkjent kostnadsoverslag	Tiltak for ville pollinerende insekter og truet natur vektlegges
Kulturminner og kulturmiljøer	Inntil 50 % av godkjent kostnadsoverslag	Her inngår mindre bygninger på gårdsbruk som er en del av et helhetlig gårdstun/setertun
Tilrettelegging for tilgjengelighet/opplevelseskvalitet	Inntil 50 % av godkjent kostnadsoverslag	For slike tiltak bør det inngås samarbeidsavtaler med lag og organisasjoner som kan gå inn med dugnad.
Freda og verneverdige bygninger	Inntil 40 % av godkjent kostnadsoverslag	
Rydding av beite	Inntil kr 1500,- per daa	

Egeninnsats godkjennes med følgende timesatser:

Eget arbeid	kr. 375,-
Arbeid med bruk av egen motorsag	kr. 400,-
Arbeid med bruk av egen traktor	kr. 600,-

Kommunen kan sette øvre og nedre grense for kroner tilskudd for et tiltak

Kommunen kan ha egne satser for enkelttiltak.

Relaterte dokumenter

- Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket av 4. februar 2004 nr. 448
- Rundskriv nr. 18/2021 og Rundskriv nr. 29/2021 Kommentarer til forskrift om spesielle miljøtiltak i jordbruket
- Naturtypekartlegging, biologisk mangfold www.naturbase.no
- Artsdatabanken www.artsdatabanken.no
- Vannforekomster og vannforvaltning www.vann-nett.no
- Nasjonal kulturminnedatabase www.askeladden.no
- Forskrift om tilskudd til drenering av jordbruksjord av 25.06.2013

Lokale retningslinjer er utarbeidet av Tingvoll kommunes administrasjon i samarbeid med lokale organisasjoner og småbrukerlag.